



Samfundet S:t Erik  
Stockholm

Stockholms stadsbyggnadskontor  
Registraturen  
[stadsbyggnadskontoret@stockholm.se](mailto:stadsbyggnadskontoret@stockholm.se)

YTTRANDE  
2020-03-16

## Ang samråd om Hässelbyverket, Vassen 3 m fl, dnr 2017-09452

### Planens syfte och huvuddrag

Syftet med detaljplanen är att omvandla området för Hässelby Värmeverk till ett nytt bostadsområde innehållande 1500 bostäder samt lokaler och förskolor. Planen omfattar även en utveckling av park- och strandstråk. Syftet, enligt planförfattaren, är att hitta en god balans mellan byggnader, parker, gator och naturområden samt att förbättra kopplingen mellan Hässelby Villastad och Hässelby Strand. Vidare syftar planen till att stärka den befintliga grönstrukturen funktionellt och ekologiskt i ett sammankopplande perspektiv.

Då Hässelby Värmeverk representerar höga kulturmiljövärden och utgör ett viktigt landmärke såväl i närområdet som från många vyer i den centrala staden, utgår den föreslagna bebyggelsen, enligt planförfattaren, från platsens karaktär och historia samt ett bevarande av värmeverkets industriella karaktär med avseende på silhuetten, materialval och sparad bebyggelse.

Underlag för planförslaget utgörs bland annat av en omfattande och pedagogisk Kulturmiljöanalys (Stadsmuseet, juni 2019) samt Konsekvensanalys avseende kulturmiljö (Nyréns Arkitektkontor, 2019-11-26). Värdebeskrivningar och rekommendationer med avseende på bevarande betonar tre aspekter: lokal respektive nationell energihistoria, stadsdels-/ lokalhistoria samt landskaps- och parkhistoria. Dessa rekommendationer ger få eller inga avläsbara avsättningar i planförslaget, vilket Samfundet S:t Erik anser vara anmärkningsvärt.

### Planförslagets struktur

Förslaget innebär en tät exploatering av värmeverket och angränsande naturmarksområden, idag präglade av tall och ek. Planen är enligt planförfattaren indelad i tre bebyggelsegrupper: kajbebyggelse på den ö som idag utgörs av kollager med lagerbyggnader och transportband, bebyggelse som ersätter dagens värmeverk (med undantag för kontorsbebyggelse och en tegelfasad) samt bebyggelse i den naturmark (skyddsområde) som idag binder ihop Hässelby Villastad med Hässelby Strand och där en begravningsplats ingår. Bebyggelsen utgörs av terrasserade byggnadskroppar, i huvudsak mellan fem och tjugo våningar (punkthus). Merparten av byggnadskropparna är mellan sex och sju våningar höga. Volymerna är grupperade kring halvslutna och småskaliga gårdar. Inslaget av takterrasser är markant.

### Samfundet S:t Eriks synpunkter på det föreliggande planförslaget:

- Detaljplanen innebär en extremt hög exploatering, där långsiktiga värden i den byggda miljön åsidosätts till förmån för finansiering av det nya värmeverket i Lövsta.
- Den alltför höga exploateringen medför att bebyggelsen bildar en byggd barriär i stället för att knyta samman bebyggelsen i Hässelby Villastad och Hässelby Strand.
- Planförslagets höga exploatering förhåller sig vare sig till Hässelby Strands stadsbyggnadsstruktur med storskaliga och terränganpassade byggnadsvolymer sammanhållna av park och landskap och utblickar mot Mälardalen, eller till Hässelbyverkens arkitektoniska värden i form av en industriell skala och relation till topografi och landskapsrum.
- Möjligheten att bevara karaktärs- och värdeskapande element i den industrihistoriskt värdefulla miljön, exempelvis skorstenar, transportband och byggnadsdelar tas inte tillvara. Att endast bevara kontorsbyggnaden och pannhallens fasad kommer varken att förmedla den grundläggande kvaliteten i dagens anläggning; samspelet mellan industriella volymer, förkastningsbrant och vattenrum, eller skapa förståelse för den ursprungliga funktionen. De mest värdefulla delarna i Värmeverket pekas ut i den föreliggande kulturmiljöanalysen och måste tas tillvara vid en omarbetning av planförslaget.
- Den föreslagna bebyggelsens trappande och fragmenterade volymsbehandling har mycket lite att göra med den omgivande Markelius-planens strama struktur och samspel med landskap och vegetation. Vid den omarbetning av planförslaget, som måste komma till stånd, ska värmeverkets relation till landformen, volymbehandling, enkelhet i silhuett och strama murverkan utgöra grunden för den arkitektoniska utformningen.
- Kolhamnens överstora bebyggelse relaterar inte till den fallande rörelse som utmärker värmeverkets komposition i landskapet. Föreslagna bebyggelse privatiserar sitt närområde och skapar både fysiska och visuella barriäreffekter.
- Värmeverkets skorstenar, som idag är synliga som ett karaktärsfullt landmärke både från närområdet och som markering av stadens västra utpost i vy från den centrala staden, föreslås rivas, vilket innebär en stor förlust för Stockholms silhuett.
- Det finns ingenting som motiverar ett landmärke i form av ett tjugo våningar högt punkthus – vilket inte alls kan ersätta de befintliga slanka skorstenarna vars 60 åriga kontinuitet bör bevaras.
- De föreslagna bebyggelsefronterna från väster och söder mot Hässelbys griftegård är utmanande oacceptabla i sitt okänsliga anslag.
- Pontonen med kollagret och transportbandet, som är av stor betydelse för förståelsen av värmeverkets logistik och historia, borde utvecklas till en offentlig och tillgänglig målpunkt för Hässelby Strand i sin helhet, med sociala funktioner i både befintlig och ny bebyggelse.
- Planförslaget innebär en mycket storskalig exploatering i ett naturområde längs malarstranden. För att kompensera de negativa effekterna för allmänintresset som en exploatering för bostadsbebyggelse medför för strandstråkets höga natur- och kulturvärden, krävs mycket mer kraftfulla åtgärder. Exempel på strukturella grepp skulle kunna vara att ersätta all föreslagna bostadsbebyggelse utanför strandlinjen och utveckla kollagret som en offentlig målpunkt.

## Sammanfattning

Samfundet S:t Erik anser med utgångspunkt i ovanstående punkter att planförslaget kräver en fullständig omarbetning. Den ekonomiska kopplingen mellan exploateringen av Hässelby värmekraftverk och den planerade anläggningen i Lövsta leder med det aktuella planförslaget till långsiktiga och negativa konsekvenser för stadsutvecklingen i Hässelby Strand.

Möjligheten att skapa värde i stadsbyggandet med utgångspunkt i en unik modernistisk Stockholmstradition på platsen – storskalig bebyggelse i samklang med kultur- och landskapsvärden – tas inte till vara. Det föreliggande planförslaget utgör i sin nuvarande form ett monument över ett alltför hårt ekonomiserad och visionslöst stadsbyggande.

Stadsbyggandet bör ske utifrån platsens förutsättningar och med ett långsiktigt perspektiv – inte vara kopplat till infrastrukturella investeringar.

För Samfundet S:t Erik

Monica Andersson  
Ordförande

Laila Reppen  
Sekreterare

Jonas Berglund  
Styrelseledamot